

Cirkulärnr: 2003:44
Diariernr: 2003/1235
Handläggare: Hans Ekman
Sektion/Enhet: Kommunalrättssektionen
Datum: 2003-05-23
Mottagare: Kommunstyrelsen
Nämnder
Rubrik: Förtroendevaldas ställning vid arbetskonflikt

Hans Ekman
Kommunalrättssektionen
T.f. sektionschef

2003-05-23

Kommunstyrelsen
Nämnder

Förtroendevaldas ställning vid arbetskonflikt

Med anledning av den pågående konflikten får Svenska Kommunförbundet framhålla följande.

Beslutsfattandet i kommun och landsting ankommer primärt på i demokratisk ordning utsedda förtroendevalda. Deras faktiska och rättsliga ställning kan inte jämföras med en arbetstagares. Detta är av avgörande betydelse också för deras verksamhet under en arbetskonflikt. Eftersom de inte är arbetstagare är bl.a. reglerna om neutralitetsrätt inte tillämpliga.

Förtroendevalda skall i enlighet med sina uppdrag företräda kommunens – arbetsgivarens – intresse under en konflikt. De är därför skyldiga att under en konflikt uppträda på ett sätt som begränsar verkningarna av motpartens stridsåtgärder. Härvid ska observeras att detta inte är strejkbryteri i någon rättslig mening. Detta kan innebära att de förtroendevalda inte endast får svara för uppgifter i den administrativa ledningen av förvaltningens verksamhet. De kan också tvingas att utföra vissa arbetsuppgifter som är föremål för stridsåtgärder för att begränsa verkningarna av konflikten.

De skyldigheter som enligt lag vilar på de förtroendevalda påverkas inte av att en arbetskonflikt råder. Detta betyder att det kommunala beslutsfattandet kan fortgå utan hinder av en konflikt. En förtroendevald får inte strejka i sin egenskap av beslutsfattare och arbetsgivare. Detta innebär att kommunala organ inte får inställa sina sammanträden eller ledamöter vägra att gå på sammanträden med kommunala organ på grund av en konflikt.

De förtroendevalda har också andra skyldigheter som inte avser själva beslutsfattandet i kollektiva organ utan som närmare kan betraktas som verkställighet av fattade beslut. Enligt 3 kap. 13 § kommunallagen beslutar nämnderna i frågor som rör förvaltningen och i frågor som de enligt lag eller annan

författning ska handha. Därför har de förtroendevalda rätt och motsvarande skyldighet att under en konflikt vidta åtgärder som t.ex. att leda den kvarvarande personalen.

Grundsatsen är att en förtroendevald kan sköta alla arbetsuppgifter som normalt ankommer på en anställd utom då speciallagstiftning kräver att vissa anställda ska finnas eller att de anställd har vissa kvalifikationer.

De ovan beskrivna uppgifterna är sådana som en förtroendevald kan ta på sig i samband med en konflikt. Att en förtroendevald som utför vissa arbetsuppgifter, som framgår ovan, inte kan anses som "strejkbrytare" följer av att han eller hon – oavsett i vilket organ han är ledamot – alltid företräder arbetsgivaren och ytterst de kommunmedlemmar som valt honom eller henne. Oavsett vilken politisk riktning han eller hon tillhör och oavsett eventuella fackliga sympatier måste alla förtroendevalda ses som arbetsgivare. (se JO 1968 s 379 och 1973 s 408 – 415). De regler om strejk, blockad, lockout m.m. som återfinns i lagen om medbestämmande i arbetslivet (MBL) avser förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare och således inte förtroendevalda.

Att den förtroendevalde principiellt har möjlighet att överta de anställdas funktioner utom då speciallagstiftningen lägger hinder i vägen innebär inte att han eller hon måste överta samtliga uppgifter som annars vilar på de anställda. Vad som kan krävas av honom eller henne får bedömas från fall till fall med hänsyn till vad som är nödvändigt för att hjälpligt hålla verksamheten i gång och för att hindra alltför omfattande skador för allmänheten och kommunmedlemmarna.

Det är nämnden som fattar beslut om vilka åtgärder som skall vidtas med anledning av konflikten. Förutsättningen för att en viss ledamot skall kunna fullgöra vissa uppgifter är således att nämnden fattar beslut om detta, oavsett om det rör sig om delegation, dvs. överföring av beslutanderätt, eller ren verkställighet.

Se även Kommunförbundets cirkulär 2003:40.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Kommunalrättssektionen

Hans Ekman